

ՀԱՅՐ, ՀԱՅԿԱԿԱՆԸ ԵՎ ՀԱՅԵՐԵՆԸ

ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՎԻ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴՐԻ ՇՈՒՐԶ

տլատվի ազգի հոգու և սրտի մեջ»: Իսկ ինչ դեր ունի այսօր մայրենի լեզուն Հայաստանից ոչ շատ հեռու հայաբնակ ռուսաստանյան գաղթօջախներում: Ինչ հիմքերի վրա է կանգնած մայրենի լեզվի արժանապատիվը հայ ընտանիքներում: Անշուշտ, բոլորս էլ գիտենք, որ այս գործում ամենամեծ դերակատարը ծնողն է, նախևառաջ մայրը: Մի մոռացք, որ «մայր» և «մայրենի» բառերը նույնարմատ բառեր են: Մի թե մայրը չէ, որ իր կենսատու կաթի հետ սերմանում է իր զավակի մեջ մայրենին, ոգի ու ուժ է բազում վեհ զգացմունքներ:

Վերջին մի քանի տարիներին, ցավոք, մայրենի լեզվի ուսուցման հարցը սփյուռքի հայաբնակ շրջաններում դարձել է բուռն քննարկման, որոշ պաշտոնյաների համար շահարկման, կեղծ հայրենասերների համար երեսները քողարկելու միջոց և նույնիսկ հայ ընտանիքներում քննարկման ու շահարկության շարժառիթ: Հայր կշեռքի նժարի վրա է դնում մայրենին և օտար լեզուն, սա նույնն է, ինչ արժանապատվությունը, թե մորթապաշտությունը, ու օտարամոլությունը: Ո՞ր հասանք... Ինչ ամոթ է: Տավալին այն է, որ ոչ բոլորն են հասկանում, թե սա ինչ հետևանքներ կունենա: Հայ երեխաները միշտ էլ իրենց գիտելիքներով ու օտար լեզուների իմացությամբ աչքի են ընկել սփյուռքում, ինչն է նրանց խանգարումը, իրենց մայրենի լեզուն էլ սովորելուն: Չէ որ գիտելիքների չափաբաժնում անկշիռ տեղն ունի մայրենի լեզվի իմացությունը, որը մարդուն առավել լիարժեք ու հաստատուն է դարձնում առանց այն էլ խեղաթյուրված ու արժեքալիկ շատ համակարգերից զրկված հայաբնակությունում: Միթեի հայ մայրեր, ինչ էք անում, ուշքի եկեք, հիշեք մեր պատմությունը, հիշեք, թե պարսկական ու արաբական, թուրքական ու ցարական լծի տակ դարերով ապրած հայ մայրերը ինչպե՞ս էին դաստիարակում ու կրթում իրենց զավակներին, ինչպես էին մեր ոսկեդարիկ մայրենիով զրկված մագաղաթե մատյանները երեխայի հետ կրթության սեղմած վտանգներով իրենց թաքուն փախցնում ոսոխի արյունոտ ճիրաններից գաղթի դաժան ճանապարհներով: Հիշեք, թե ինչ խրատներ են տվել հայ մայրերը իրենց որդիներին «թե մորդ անգամ մտքիցդ հանես, քո մայր լեզուն չմոռանա»: Եվ վերջապես մի մոռացք, թե ինչ հայրենասեր հերոսներ ու մեծագույն հանճարներ են դաստիարակել հայ մայրերը: Վերցնենք հենց Արցախի աշխարհը: Ինչքան հայ հերոսներ ու գեներալներ է տվել Արցախի աշխարհը:

Հայրենական մեծ պատերազմին մասնակցել է 600 հազարից ավելի հայորդի, որոնցից գրեթե կեսը զոհվել են հանուն հայրենիքի Մովսեսյան Միության: 117 հայորդիների շնորհիվ Արցախի Միության հերոսի կոչում, 27-ը դարձան «Փառքի» եռակի շքանշանակիրներ, 70

հազար հայ մարտիկներ պարգատրվեցին շքանշաններով ու մեդալներով: Իրենց փառքով պսակվեցին 70 հայ գեներալներ, Խորհրդային Միության հինգ հայ մարշալներ, որոնցից շատերն Արցախի հպարտ հող ու ջրի զավակներ էին: Ահա այս նաև. նույնիսկ նապոլեոնյան մարշալ Նովակիմ Մյուրատ (Մուրադյան), Նապոլեոնի խորհրդատուներ Ռոստոմը և

որ այսօր այդ հերոսների զավակները, թոռներն որ ծոռները չեն կարողանում կարողալ ուսումնասիրել կրթությունը և գոհված պապիկ-տատիկների մերտապատան ամանակները, որոնք շատերի վերջին ցանկությունն ու մաղթանքն էին արտահայտում: Մի թե այսքանը բավական չէ հասկանալու համար, որ լեզուն է ինքնաճանաչողության ու ազգայնապետության միակ միջոցը, լեզուն է հիշատակությունը և ճանաչողության զինանոցը, իսկ ամեն նոր սերունդ նրա պայծառ լուսակիրը: Շատ անգամներ եմ լսում այն մասին, նույնիսկ որոշ պաշտոնյաներից, թե ինչ կարևոր է, որ սփյուռքում հայր հայերեն սովորի ու իմանա հայերեն, ինչու չեն կարող լինել ռուսալեզու կամ օտարալեզու հայեր: Այո, շատ կան ու կլինեն, բայց ես չեմ ընդունում այն հայ ռուսալեզուներին, որոնք ապրելով հայկական շրջանի հայկական գյուղում, անվճար հնարավորություն ունենալով սովորելու իրենց մայրենի լեզուն, զրկում են իրենց երեխային այդ հնարավորությունից շատ անգամ հաշվի չառնելով անգամ երեխայի ցանկությունը: Մինչդեռ Եվրոպայում և շատ ուրիշ երկրներում հազարավոր հայ ծնողներ բազմաթիվ կիրմետքեր կտրելով իրենց երեխաներին կիրակնօրյա դպրոցներ են տանում, որպեսզի նրանք սովորեն իրենց մայրենի լեզուն: Կարծում եմ, որ կարողավոլ այս տողերը, շատերը կհասկանան, որ առավել քան սփյուռքում է պետք, որ հայր հայերի դաստիարակվի, իմանա իր ժողովրդի պատմությունը, պահպանի իր մերտապաշտույ լեզուն ու փոխանցի գալիք սերունդներին: Եվ վերջապես հասկացե՛ք նաև, որ եթե դա այդքան էլ կարևոր չլիներ, պետությունը չէր կարող հատուկ ուշադրություն և որոշում մտցնել ազգային լեզուների ուսուցման ու պահպանության համար: Ինչքան ցավալի է, որ մի քանի անհետատես ու անտարբեր ծնողների պատճառով (որոնց թիվը օր օրի ավելանում է) ցեխ է շարվում մեր ազգային արժեքները ու արժանապատվության վրա, այսինքն ժողովրդի լեզվով ասած «թացն էլ չորի հետ վառվում է»:

Ես հավերժում եմ ա՛յն հայի ձեռքը, որ սուրբ է պահել լեզուն ու միտքը, Տանիքից առաջ վանք է կառուցել, Աղոթքը սրտում՝ կուշտ հոգով քնել:

Ես հավերժում եմ ա՛յն հոր ձեռքերը, Ով քրտինքով է կառուցել տունը, Խոսք ու խրատով որդի մեծացրել, Եվ որ ապտակը շատ չի ուշացրել:

Ես հավերժում եմ ա՛յն մոր ձեռքերը, որ արգունով է շողել խմորը Հացի մեջ խիղճ ու հոգի է դրել Եվ այդ հացով է որդիքին սնել:

Ես հավերժում եմ ա՛յն եղբոր ձեռքը, որ կրծքին սեղմած աղոթքն ու զեւրը, Հոգում լռեցրած սերն ու կարասը՝ Խաղաղ է պահել հայոց աշխարհը:

Ես հավերժում եմ ա՛յն քրոջ ձեռքը, Ում չի ցրավել ձուխ հարսի քողը, Ով չի մոլորվել օտար ձանձիկներին, Մաքուր է պահել անունն ու հոգին:

«Կապույտ Աղջիկ»

Ղեկորաբար Դարաբաղի խրոխտ ու տոկուն հողի զավակներ են եղել: Տարական Ռուսաստանի բանակում սկսած 1922 թ. շուրջ 155 հայ գեներալ է ծառայել, որոնցից էին Մաղաթովը, Բեյբութովը, Լորիս Մելիքովը, Լազարևը, Տեր-Ղուկասովը և այլք: Եթե նույնիսկ չիմանալով այս մասին բավական է միայն հիշել վերջին տարիների Արցախի հերոսամարտի նվիրյալ հերոսների սխրանքները: Ահա այս ունենք. աշխարհը գիտի այս մասին: Ինձ միայն մի հարց է տանջում, թե արցախցի մեր ծնողները սփյուռքում ինչպես կարող են հրաժարվել մայրենի լեզվի ուսուցումից դպրոցում, հրաժարվել իրենց փառավոր արմատներից, անարգելով իրենց նախնիների անմահ հիշատակը, հանուն հայրենիքի կյանքը նվիրաբերած հերոսների սխրանքը, որոնց մասին բազում բանաստեղծություններ ու երգեր են ձևավորում մայրենի լեզվով: Ես չեմ չափազանցում, այլ սրտի ցավով եմ նշում,

Ես հավերժում եմ ա՛յն հայի ձեռքը, որ սուրբ է պահել լեզուն ու միտքը, Տանիքից առաջ վանք է կառուցել, Աղոթքը սրտում՝ կուշտ հոգով քնել:

Վերջին հավերժում էլ՝ իմ ա՛յն զավակին, Ով չի ուրանա իր սուրբ ՄԱՅՐԵՆԻՆ, Հայացքը հասած սուրբ Արարատին՝ Կշարունակի հայ պահել ոգին:

Ղեկորաբար Դարաբաղի խրոխտ ու տոկուն հողի զավակներ են եղել: Տարական Ռուսաստանի բանակում սկսած 1922 թ. շուրջ 155 հայ գեներալ է ծառայել, որոնցից էին Մաղաթովը, Բեյբութովը, Լորիս Մելիքովը, Լազարևը, Տեր-Ղուկասովը և այլք: Եթե նույնիսկ չիմանալով այս մասին բավական է միայն հիշել վերջին տարիների Արցախի հերոսամարտի նվիրյալ հերոսների սխրանքները: Ահա այս ունենք. աշխարհը գիտի այս մասին: Ինձ միայն մի հարց է տանջում, թե արցախցի մեր ծնողները սփյուռքում ինչպես կարող են հրաժարվել մայրենի լեզվի ուսուցումից դպրոցում, հրաժարվել իրենց փառավոր արմատներից, անարգելով իրենց նախնիների անմահ հիշատակը, հանուն հայրենիքի կյանքը նվիրաբերած հերոսների սխրանքը, որոնց մասին բազում բանաստեղծություններ ու երգեր են ձևավորում մայրենի լեզվով: Ես չեմ չափազանցում, այլ սրտի ցավով եմ նշում,

Անահիտ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ, ուսուցչուհի

«ԱՐԵՎՆԵՐ»

ՄԵՐ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐԻ ՀԱԶՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Հարգելի ընթերցող, «ԱՐԵՎՆԵՐ» խորագրի միջոցով շարունակում ենք ձեզ ներկայացնել հայ տաղանդավոր պատանիների և աղջիկների ձեռքբերումներն ու հաջողությունները տարբեր բնագավառներում: Այսօր մեր հյուրերն են ԱՆՆԱ և ՆՈՆԱ ԱՍԼԱՆՅԱՆՆԵՐԸ:

Աննան և Նոնան գերագանց առաջադիմությամբ սովորում են Ռոստովի թիվ 77 դպրոցում: Աննան փոխադրվել է 8-րդ դասարան, իսկ Նոնան 4-րդ: Մասնակցել և հաղթել են բազմաթիվ օլիմպիադաներում մաթեմատիկայից, ռուսերենից և այլ առարկաներից: Մեծ սիրով և ոգևորությամբ հաճախում են նաև հայ համայնքին կից գործող հայոց լեզվի «Մաշտոց» կիրակնօրյա խմբակ: Սովորում են հայերեն գրել, կարդալ, խոսել: Ռոստով-Նառույան գործում մեծ է նրանց ծնողների դերը: Միթեի մայրիկը՝ Սվետ-

լանան, գրեթե ամեն շաբաթ զանգով, հողորդագրության միջոցով հետաքրքրվում է աղջիկների ուսման ընթացքի մասին, տեղեկանում գրանցած հաջողություններին: Վերջերս, Ռոստովի Թատերական հրապարակում կազմակերպված Գայա-համերգին, մարդիկ տասը լավագույն աշակերտները նահանգապետ Վասիլի Գոլուբի կողմից ստացան Ռոստովի Դաշնության անձնագիր: Նրանց թվում

էր նաև մեր գեղեցկուհի Աննան: Հազարավոր մարդկանց ծափողուններին ներքո, արհեստակարան կեցվածքով, հպարտ քայլվածքով բեմ բարձրացավ սևաչա հայուհի Աննա Ասլանյանը և հանդիսավոր ձևով ստացավ իր կյանքի առաջին կարևոր փաստաթուղթը: Միթեի Աննային և Նոնային մաղթենք ուսման մեջ նորանոր վերելքներ և հաջողություններ:

Արմինե ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ